



Panis Evangelici Fragmenta Quadragesimalia Tripartita

Ex sanctissimo Dei Verbo copiosè & sedulo collecta, Sanctorum Patrum, variorumque Auctorum sententiis & conceptibus mirificè aucta; Et Omnibus Quidem Anni Dominicis; præcipuè tamen singulis Quadragesimæ Dominicis & Feriis per binas ad minus, sæpius denas aut septenas Conciones fideli Populo ...

Lingendes, Claude de
Coloniae Agrippinae, 1689

LXXXV. De Gratia actuali seu auxilio modum edisserit quo ea detur atque auferatur.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56368](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56368)



FERIA SECVNDA.

DOMINICÆ PASSIONIS.
CONCIO.

De Gratia Actuali seu auxilio.

Quomodo datur & aufertur.

Queretis me, & non invenientis. Ioan. 7.

Quem admodum ij qui uberem abundantemque auri vel argenti venam invenere, non desistunt à labore, donec totam hunc per- scrutati sint, ac locuples illud me- tallum totum abstulerint: Ita (inquit S. Ioan. Chrysof.) quicumque reperit argumentum institutionibus documentisque affluens, de- scerere id non debet, quoad universum exhau- serit. Illud est quod me invitat, ex sermonis beati occisione, ad loquendū vobis de bo- no usu quem facere debetis gratiarū quas ac- cipitis ab Deo, maximè verbū eius audiendo, milleq; recipiendo sanctas motiones, quibus quotidie ferit animos vestros, & vestra eor- da in flammā ut vos sibi adjungat. Sic enim ve- ro mihi semper persuasū fuit, notitiam gratiæ vobis singulariter necessariā esse, ac plurimū vestra interesse, non ignorare illustriora quæ- que capita quæ ad eam spectant, uti ea quæ pertinent, ad bonum ipsius usum, aut ab usio- nem: quo item modo nobis ea liberaliter da- tur à Deo, vel subtrahitur eripiturque culpa

nostra, & justo ejusdem Dei iudicio. At de il- la uti expediat, cum nequeamus sine ipsamet dicere, postulemus eam per illius merita, quam ut illa plenam salutavit Angelus, AVE MARIA.

Vnicuique incumbit statum suum ag- noscere, alioqui quis ei posset satisfacere: noster autem status, est status gratiæ Rom. 6. *Non estis sub lege, sed sub gratia: lex enim per Moysen: gratia autem & veritas per Iesum Christum:* Itaque cognitio gratiæ nobis ne- cessaria est, eius saltem, cuius usus à nobis exi- gitur, de quā priusquam dicere incipiam, ab ipso nomine gratiæ inchoandum est.

Nota 1. Gratiā in univesum sumi vel pro dilectione quā quis ab alio diligitur, vel pro dono gratis denique pro compensatione beneficii ex gratitudine, unde veteres tres esse gratias dixerunt. Ita D. Thom. 1. 2. q. 110 art. 1. Quæ tertio modo sumitur non est pro- prie gratia, quoniam oritur ex meritis: re- ste autem dixit Apostolus Rom. 11. *Si autem gratia*

gratia, jam non ex operibus: alioquin gratia, jam non est gratia: Vbi enim est meritum præcedens, non est pura gratia, neque voluntas gratuita, sed retributio. Item quæ primo modo dicitur & est dilectio, non tam gratia, quam præparatio dicenda est, teste Augustino lib. de Prædestinatione Sanctorum, cap. 10. Propriè igitur dicta gratia dicitur in universum, quodcunque bonum à Deo nobis liberaliter datum.

Nota 2. sub gratiâ hoc modo definitâ comprehendendi etiam donum creationis, omnesque dotes animi, & corporis quas Deus nobis largitur liberaliter; item conservatiônem continuam quâ à Deo sustentamur, & sumus; aërem quem spiritu trahimus, terram quam calcamus, lucem Solis, atque astrorum, alimenta quibus vescimur, & alia dona creationis: tum quia Deus ab initio hæc omnia dedit hominibus, tum quia Deus nobis posset hæc omnia per miraculum auferre, sine ullâ iniustitiâ & ingratitude; unde quia ejusmodi bona nobis liberaliter largitur, propterea de ijs gratias illi agere debemus. Hoc genus gratiæ, nimirum creationis, & conservatiônis, fatebatur Pelagius teste S. Augustino Epistola 105. cû in Concilio Palæstino suâ hæresim retractans coram Patribus orientalibus, dixit ad singula opera bona necessariâ esse gratiâ: quò nomine intelligebat donum creationis, & conservatiônis: quod quidem verum est; sed ejusmodi dona non solent appellari nomine gratiæ in Sacris Scripturis, uti doceat Augustinus Epistola 95. & S. Hieron. in Dialogo 1. contra Pelagianos. Nominè itaque gratiæ intelligimus quodcunque donum nobis à Christo datum, seu ejus intuitu nobis à Deo concessum, unde passim vocatur gratia Christi, seu gratia per Christum: qualis non est creatio, conservatio, & aliud bonum naturæ: Nam ut ait Augustinus Epistola 105. Christus pro nullis, ut homines conderentur,

sed pro impijs mortuus est, ut justificarentur. Quare etiamsi creatio Dei donum sit, non est tamen gratia Christi, nam ipse non nobis meruit dona creationis, sed gratiam benevendi, sive quæ ad salutem pertinent.

Nota 3. Gratiam per Christum, quæ communiter à Sanctis Patribus simpliciter gratia dicitur; prout distinguitur à quocunque dono creationis, dividi à S. Thoma 1. 2. q. 111. & alijs Theologis, in gratiam habitualem, gratiam gratis datam, & gratiam actualem, Gratia habitualis, est gratia gratum faciens formaliter, seu distinguitur ab habitu charitatis, quod puto probabilius, seu non distinguitur; & vocatur ab Augustino Epistola 105. gratia remissionis peccatorum, quæ nobis infunditur per omnia Sacramenta; & illa est de qua dicimus aliquam esse, vel mori in gratiâ. Gratia gratis data, sunt ea dona quæ dantur in bonum aliorum, ut donum prophetiæ, linguarum, sanitarum & similia, quæ servant nomen generis, quia sunt gratiæ omnium minima, quippe quæ directè non pertinent ad bonum eius qui eas recipit. Gratia actualis, est auxilium Dei quod per singulas occasiones quotidie nobis offertur ad rectè pièque vivendum, ad observanda mandata, ad vincendas tentationes, ad opera bona, ad mala fugienda, & hanc gratiam vocant Concil. Milevitanum Can. 3. & 5. Carthaginense Can. 78. & Augustinus & alij passim, gratiam in qua justificamur, seu gratiam justificationis, non quia formaliter illâ reddimur justi, sed quia eâ adjuti per singulas occasiones ad justificationem movemur, atque disponimur, aut in justitiâ acceptâ crescimus, & perseveramus. Et de ejusmodi gratiâ SS. Patres cum Pelagio contenderunt, cû de gratiâ, aut de prædestinatione certavêre.

Nota 4. Nominè auxilii si paulo latius hoc nomen accipiat, intelligi potest.

se duplicem gratiam; unam exteriorem, alteram interiorem: primam non negavit Pelagius, secundam necessitatem non agnovit. Exterior est id omne quo Deus utitur ut nobis vel occasionem vel commoditatem præbeat, rei alicuius spectantis ad salutem, quodcumque tandem sit, modò extra animum sit, & hæc gratia in plura vagatur. Talis fuit doctrina Evangelica, Apostolorum prædicatio, Sacramentorum institutio, Sacrificium Missæ, libri spirituales, Conciones, admonitiones, Correctiones, consilia, mandata, aliorum exempla, miracula, prodigia, Sanctorum hominum, & piorum preces, Angelorum custodia, Sanctorum protectio, Virginis patrocinium: ad hæc, tribulationes, afflictiones, adversitas, mali eventus, vel è contrariis prosperitas, boni eventus, aliorum ruina & mors, egestas anni, damnum aliquod & jactura, morbus, nostrorum amissio, & ferme quidquid in vita se offert, secundum illud Apostoli Rom. 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*: Nam sicut corpus animæ servit, ita quidquid contingit exterius, illud animæ & salutis ex divina ordinatione prodest: Huc pertinet Concionatorum zelus, tractatio hujus vel illius materiæ, secundum illius vel illius hominis dispositionem: nihil enim Deo fortuitum est: unde infinita quotidie contingunt, in quibus Deus nostri rationem habet, & multa etiam ex eadem cura disponit intuitu meritorum Christi, immò plura ordinantur, & in rerum ordine mutantur ex eius voluntate, ex quo, uti dicit Matth. 28. *Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra*: licet enim res videantur esse naturales secundum substantiam, ordinantur tamen aliis ad hominum salutem, & ex illa ordinatione aliquo modo spectant ad ordinem gratiæ, unde non tantum à Deo proficiscuntur ut auctore nature, sed etiam à Christo, ut Redempto-

Interior autem gratia quæ propriissime auxilii nomine intelligitur, de qua fuit disputatio SS. PP. cum Pelagio, est speciale auxilium Dei ad rectè vivendum, per Christum nobis gratis collatum. In duobus autem consistit ex doctrina Concilii Arausici can. 7. & Concil. Trident. Sess. 6. cap. 5. nimirum in illuminatione intellectus, & in voluntatis impulsu, quem Arausicum, vocat suavitatem in consuetudine; & Tridentium, tactum, cordis; Augustinus primam vocat visorum suasionem, lucem, admonitionem, vocationem, certam scientiam, auditionem à Patre, &c. Alteram appellat, amorem, voluptatem, delectationem, suavitatem. De utraque sic loquitur lib. de peccat. meritis & remissione cap. 17. *Ut autem innotescat quod latebat, & suave fiat quod non delectabat, gratia Dei est, quæ hominum adjuvat voluntates, &c.* Porro sicut sunt innumere illustrationes, quæ nobis à Deo veniunt; illuminat enim omnem hominem venientem in hunc mundum, ita innumeri quoque sunt affectus quibus cortangitur Ego: Nam in potentis duo tantum addi possunt habitus & actus: habitus, sunt permanentes, & in dormientibus etiam reperiuntur: actus verò sunt transeuntes. Porro horum omnium actuum nullum est in nobis principium, aliunde enim nobis dantur. Itaque, uti loquuntur Theologi, eos Deus in nobis operatur, sine nobis; sine nobis quidem; quia primum eorum & principale principium, non est in nobis; quia ipse Deus eos operatur, licet nostro intellectu ac voluntate tanquam instrumentis velut Dominus utatur, ad voluntatem: sine nobis, quia sine nobis liberè agentibus; nam omnem libertatem prævenit, & omnem aliunde oriã determinatione: cum enim naturaliter intellectus vel moveatur ab objecto vel à libertate, & voluntas vel ab intellectu & cognitione determinetur, vel à seipsa; hic

Deus,

Deus, primum est agens determinans respectu horum actuum, & suprema potestate, utitur intellectu & voluntate, ut eos actus in illis producat: qua ratione proprie dicitur illi in animam nostram, quod nulli alteri substantiæ etiam Angelicæ convenit: nam cætera extrinsecus tantum agunt in animam, Deus autem interior: quod præclare explicat S. Bern. lib. 5. de Confid. cap. 5. Inest Angelus suggerens bona, non ingerens: inest hortans ad bonum, non bonum creans: Deus sic inest ut afficiat, ut infundat, vel potius ut infundatur, ut participetur: Angelus ergo cum anima, Deus in anima: ille ut contubernalis animæ inest, Deus ut vira.

Ex his duabus primis gratiis interior supra exterior est: nam interior sine exteriori procedere potest, exterior sola nihil efficit. Nihilominus sæpe Deus utitur occasione exterioris, ad producendam interiorē, uti utitur Cōcio- ne ad bonos motus ingenerandos. Sed si sola sit prædicatio ac Deus nil efficiat interioris, id continget quod heri dicebamus ex Joan. 8. *Propterea vos nō auditis, quia ex Deo non estis: Item nemo venit ad me, nisi Pater meus traxerit eum; Augustin. lib. de Prædestinat. Sanctior. cap. 7. In vanum laborat prædicando ædificans fidem, nisi eam Dominus miserando ædificet: quod cap. 8. probat ex Joan. 6. Omnis qui audit à Patre & didicit venit ad me: In quæ verba sic commentatur. Valde remota est à sensibus carnis hæc schola, in qua Deus auditur, & docet: Multos videmus venire ad Filium, quia multos videmus credere in Christum, sed ubi, & quomodo à Patre audierunt hoc, & didicerunt, non videmus: nimirum gratia ista secreta est, gratiam verò esse, quis ambigat, &c. Duæ autem gratiæ internæ æqualiter sunt necessariae, & semper sunt simul, cum enim ad consensum ordinentur, necessaria est intellectio ut objectum non ignoretur, & illa suavitas in voluntate ut non displiceat, *Boni-**

tatem, & disciplinam, & scientiam doce me. His positus.

Dico 1. Nihil magis dari à Deo gratis hominibus quàm gratiam, & consequenter nihil minus deberi, ut ait Apostolus Rom. 11. *Si autem gratia jam non ex operibus, alioque gratia jam non est gratia; nam non debetur ex iustitia; Deus enim nihil ita debet alicui absolute loquendo: 2. non debetur operibus, quia non cadit sub meritum, cuius ipsa est initium: 3. nec debetur naturæ, quia supra naturam est, uti Deus debet homini membra, & facultates naturales, quod natura hæc exigat: hinc fit ut dicatur gratia, quia gratis datur.*

Dico 2. Nullius consequenter rei usum bonum à nobis plus exigi, quàm gratiæ, & nullius rei ab usum, magis puniendum: quia 1. nihil minus pertinet ad hominem, cū nihil ad eam jus habeat: Si itaque membrorum suorum, si facultatum animæ, si divitiarum, si temporis, si ingenii, si potestatis, si favoris, & auctoritatis rationem reddere debet, quanto magis gratiæ, quàm supra suum meritum accipit, & quam ex alterius voluntate, utendam accipit: unde ex Basil. gratiam sequitur iudicium: 2. Quia nihil pretiosius in bonis accipit: Quoniam gratia ordinis est divini, itaque plus valet, quàm orbis universus: Immo supra omnem naturam est Angelicam, & humanam, immo & creabilem.

Dico 3. Nec porre rationem gratiæ, nec eius infusionem, esse in hominis potestate: hoc est neque hominem efficere posse ut sibi detur: non 1. quia supra hominem est: non secundum; quia id pertinet ad summum Dei dominium, & ad dominium supernaturale, quod nulla ratione impediri potest. Itaque nemo impedire potest ingressum gratiæ; etenim Deus etiam anima reluctante, ipsam illuminat, in eam ingreditur, ei loquitur, et blanditur, eam terret: & ita perditissimus quisque nihil potest efficere, quo Deum impediat.

pediat. Hoc vide in Pharaone, de quo dicitur Rom. 9. *In hoc ipsum excitavi te, ut ostendam in te virtutem meam.* Hoc quotidie peccatores experiuntur licet nolentes. Hic audit resistendum esse; hic omnia vana esse; hic moriendum esse aliquando, & omnia deferenda; Ille homo turpiter irretitus amoribus, nil pulchrius esse castitate, &c.

Dico 4. Licet creatura impedire non possit oblationem gratiæ, posse tamen eam rejicere, & oblati quantacunque sit, posita quacunque determinatione, posita quacunque illuminatione, posita quacunque impulsu. Probatur ex Trid. sess. 6. can. 4. Si quis dixerit liberum hominis arbitrium, à Deo motum, & excitatum, non posse dissentire, si velit, anathema sit: Et cap. 5. loquens de dispositione ad iustificationem, ait initium duci à gratia præveniente seu Dei vocatione: addit autem hominem aliquid agere, quid autem agat, subdit, inspirationem illam recipiens; quippe qui illam, & abjicere potest: unde in sacris literis cum dicitur *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos;* libertatis nostræ admonemur: cum respondemus, converte nos Domine ad te, & convertemur; Dei nos gratia præveniri confitemur. Ratio est. Quia gratia neminem cogit, sed invitat, nemini vim infert, sed vocat: Gratia enim non tollit libertatem, sed perficit: Item gratia unum est principium meriti; itaque meritum non tollit, quod faceret si tolleret libertatem: quod innumeris locis docet S. Augustinus: & certè nimium patet & nostra & aliena experientia.

Nota itaque duplicem esse gratiæ effectum; unus est formalis, alter est effectivus: formalis non potest impediri; itaque non possum impedire si gratia sit in intellectu, quominus aliquid videam quod non videbam: si sit in voluntate, quominus aliquid mihi sit suave, quod antea non placebat: effectivus potest impediri, & ille est consensus, quia cum sint consensus duæ concausæ, gratia & liberum

arbitrium, si una concausa non agat, effectus non prodit; nam una causa cessante, altera cessat; & hanc cessationem vocat Concilium reiectionem gratiæ.

Dico 5. Illam divini gratiæ reiectionem duobus ferè modis accidere: 1. positivè per formalem dissentium, & pugnam cum Spiritu Sancto; secundum illud Act. 7. *Dura cervice, & incircuncisis cordibus, & auribus, vos semper Spiritui Sancto resistitis: sicut Patres vestri ita & vos:* ed enim aliquando procedit hominis impudentia, ut directè se opponat Deo: Audi quid dicat Pharaon Exod. 5. *Quis est Dominus, ut audiam vocem eius, & dimittam Israël: nescio Dominum & Israël non dimittam:* & Jer. 2. *A seculo confregisti jugum meum, rupisti vincula mea, & dixisti non serviam:* Et quanquam id horrendum videatur, sæpissimè tamen fit à nonnullis 1. ex peccandi assuetudine, ex qua fit ut paulatim & pudor & timor abjiciantur: 2. cum peccator grave aliquid semel commiserit: 3. cum penitentia abiecta est conscientia & publicè peccatum est, & omnis verecundia sublata: 4. cum gravis passio, aut ira, aut doloris, aut vindictæ, aut tristitiæ, & desperationis, aut cum vehemens aliqua cupiditas, aut amoris furor animum occupavit: Eo etiam revoco cum anima dicit non quidem se aliquid nolle, sed se non posse; eodem quippè reducitur, hoc enim significatur, cum id non possit nisi cum magna difficultate, se consequenter id nolle, cum aliter velle non possit, & absolute laborem nolit.

2. Reiectio fit negativè, quando scilicet nõ adhibetur cooperatio, sive per meram cessationem, atque animæ negligentiam, cuius exemplum habemus in Sponta Cantie 5. decumbente in lecto ad cuius ostium cum diu pulsasset & steteret Spontus *Aperi mihi foras mea, amica mea, columba mea, immaculata mea: quia caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis nocturnis:* ipsa occasionem prætexens se excusavit: *Expoliavi me tunica mea, quomo-*

do induat illa? lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos? & ita Sponsam abire permisit imprudens, quem postea cum recuperare voluit, non invenit: aded celeriter pertransit gratia: cum enim sit actus transiens, perit, & cogitatio, & affectus, & manet tantum recordatio, quæ non est ipsa vox Sponsi, & ipsa gratia: quod fit quoque sive per voluntariam animæ ad alia distractionem: Ita Martha relicto Domino, ad domus ministerium divertit secundum illud Lucæ 10. *Maria sedens secus pedes Domini, audiebat verbum illius, Martha autem satagebat circa frequens ministerium: sive per assumptionem alicujus actionis, aut rei incompossibilis: Ita Jonas, uti dicitur in cap. 1. prophetiæ ipsius, surrexit ut fugeret in Tharsis à facie Domini, &c. descendit in Ioppen, & invenit navem euntem in Tharsis, & dedit naulum eius, & descendit in eam ut iret cum eis in Tharsis, à facie Domini: Idem facit qui se matrimonio ligat, cū à Deo vocatur ad perfectionem religiosam,*

Dico 6. Omnem gratiæ rejectionem, ut cætera, & graviora præteream, continere insignem inurbanitatem, & ingratitude erga Deum. Quantum enim est 1. Deum creaturam suam, qua nulla in re indiget, prævenire ad dilectionem? 1. Joan. 4. *In hoc est charitas non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos, & misit Filium suum propitiationem pro peccatis nostris.* 2. Quod offensus quærat reconciliationem: cogita enim quàm ægrè id impetremus ab hominibus inter homines, & quàm id fieri sit impossibile à principibus. 3. Quod non solum eos qui se offenderunt quæsierat, sed cum actu eum offendunt: Id enim significant verba Apostoli Rom. 5. *Commendat Deus charitatem suam in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus id est, cum non tantum peccassetus, sed quotidie adhuc peccaremus, peccata peccatis addentes, secundum tempus Christus pro nobis mortuus est: videas enim quotidie homines in actu*

peccati etiam à Deo vocari: tanta est Dei bonitas, & hominis malitia.

Dico 7. Deum non relinquere ejusmodi neglectum gratiæ cum tanta ingratitude conjunctum, manere inultum, sed eum multiplici pœna mulctare, idque merito propter maximam rei indignitatem. Non enim finitur anima non reddere debitum: & ideo aut reddet faciendum quod debet, aut reddet patientiam miseriam; quia tanta est beatitudo justitiæ, ut nemo ab ea deficiat, nisi ad miseriam. Multiplicem hujus rejectionis pœnam Deus exprimit in hodierno Evangelio.

1. Exprimunt illis verbis. *Quæretis me,* & significatur amissio gratiæ neglectæ; non enim quærit, qui habet; & aliarum multarum ipsi annexarum, & ipsam consequentium. Et tenim ne minima quidem gratia rejicitur, sed duplici damno: 1. Est quia ipsa amittitur; neque enim cogitatio & motus semper durat; semel autem extincta nunquam redit. 2. Quia aliqua alia aufertur quæ danda fuisset, unde fit ut paulatim homines ex parva negligentia delabentur in summa mala, quia scilicet gratiæ sequuntur se: ac fortasse illi cogitationi quam respicit connexæ erant multe gratiæ: Huc facit exemplum, Rebecca, Genes. 24. cum ab ea servus Abraham Eliezer: quam sibi & camelis postulavit: Ita enim ille servus apud se ante locutus fuerat, orando Deum: *Ecce ego sto prope fontem aquæ, & filie habitatorum hujus civitatis aggredientur ad hauriendam aquam, igitur puella, cui ego dixerò, inclina hydriam tuam, ut bibam; & illa responderit, bibe, quin & camelis tuis dabo potum: ipsa est quam preparasti servo tuo Isaac, &c.* Et ea re constituta sic accidit: *Et ecce Rebecca egrediebatur, &c. qui respondit, bibe Domine mi, &c.* Cumque ille bibisset, adjecit. *Quin & camelis tuis hauriam aquam donec cuncti bibant: Hinc fieri meruit ut Isaac, & ut ex ea Christus ortum acciperet, ita Christus cum à Samaritana aquam petisset,*

dixit Joan. 4. Si scires donum Dei, & quis est, qui dicit tibi, da tibi bibere, tu forsitan petisses ab eo, & dedit tibi aquam vivam. Hinc videas sapē in Scripturis indicari, vel ex uno facto dependisse omne alicujus hominis bonum; vel ē contratio omne infortunium. Id vide in Abrahamo, cujus cum sint opera præclarissima innumera, tamen Scriptura videretur omne ejus bonum ex uno facto accersere, de quo sic ait: Tentavit Deus Abraham, & post factum, dicitur Genes. 22. Nunc cogitavi quod times Deum, & non peperisti unigenito tuo propter me: Neque hoc semel dicere contempsit, eum secundo Abraham vocasset, dixit. Per memetipsum juravi, ait Dominus: quia fecisti hanc rem, & non peperisti filio tuo unigenito, propter me; benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli, & velut arenam quæ est in litore maris: possidebit semen tuum portas inimicorum tuorum, & **BENEDICENTVR IN SEMINE TVO omnes gentes terra, quia obedisti voci meæ.** Vide contrarium in Saule 1. Reg. cap. 13. qui præproperè sacrificavit contra placitum Samuelis, cum videret bellum sibi imminere. Erant in hostibus triginta millia curruum, quinque millia Equitum: à parte Saulis dilabebatur exercitus, cum religioni duceret certamen inire inauspicato, & ante sacrificium, quod ipse excusat apud Samuellem: *Necessitate compulsus obtuli holocaustum: cui Samuel: stulte egisti, nec custodisti mandata Dei tui quæ præcepit tibi. Quod si nõ fecisses, jam nunc præparasset Dominus regnũ tuum super Israel in sempiternum, sed nequaquam regnum tuum ultra consurget. Quasi sibi Deus virum juxta cor suum: Considera varia fuiss: peccata Saulis: Cum enim 40. annos regnarit, dicitur tamen regnasse tantum duobus annis, unde signum est 38. annis non placuisse Deo; & tamē eius prima reprobatio tribuitur huic inobedientiæ, unde dicitur, cap. 16. *Et directus est Spiritus Domini à die illa in David, & deinceps: Spiritus autem Domini recessit à Saul, & exagita-**

bat eum spiritus nequam à Domino: Sed nimirum uti dicitur Sapientiæ 11. *Omnia in mensura, & numero, & pondere disposuisti.* Hinc timere admodum debes, ne aliquid omittas, quod scis Deum à te velle, & ad quod te frequenter impellit. Quid scis an inde omne bonum tuum, aut infortunium dependeat? Vide ne ad te pertineat quod dicitur Deuteron. 17. *Quia tentat vos Dominus Deus vester, ut palam fiat, utrum diligatis eum, an non, in toto corde, & in tota anima vestra:* Huic rei ex parte innititur quod dicitur à Sapiente Proverb. 28. *Qui scitatur otium, replebitur egestate.* Unde Chrylost. hoc parum, non est parum, sed est ferè totum.

2. Poena est. Quod anima sic privata gratia, quæ alias ultra te offerebat, & qua abundare solebat, jam illam quærere cogatur, secundum illud, *Quæretis me:* qua in te duo cogita. 1. Neminem, uti oportet, id vereri & cogitare. Sicut enim qui vivunt in rerum omnium copia, fingere sibi animum non possunt, se in eam egestatem venire posse, ut rebus etiam necessariis careant: ita nos in abundantia divinarum inspirationum cogitare non possumus, nos adduci eo posse, ut omnia à nobis auferantur. Cogita miserum statum filii prodigi. *Quanti ajebat, mercenarii in domo Patris mei abundant panibus; ego autem hic fame pereor.* Cogita statum desertæ Synagogæ. Quis credidisset illam aliquando deferendam, quæ sic à Deo amata fuisset, cui ipse fuerat loco Sponsi? Quoties ei fuerat adblanditus? quoties stabilitatem promiserat, non vocandam unquam derelictam? *Isaiæ 49. Numquid oblivisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur si in utero sui? & si illa oblita fuerit, ego tamen non obliviscar tui. Ecce in manibus meis descripsi te: muri tui coram oculis meis semper:* Vide tamen præsentem ejusdem Synagogæ statum miserum, & omnibus lachrymis non satis lugendum, cum ipsa sit à Deo reiecta, & reprobata. Eodem modo quàm multorum dissimilis status, Vidi

qui post admissum grande peccatum fatetur se per plures menses nō habuisse vel unam bonam cogitationem. Et certè quæ alia causa esse potest, cur quidam homines ad omnia scelera projectissimi, tam gravia peccata admittant, impietatis, iniustitiæ, crudelitatis, fœditatis, nequitia, & infamiæ, nisi quia omnibus ferè gratis exquisitis, & singularibus, meritò privantur? Itaque in intellectu carent lumine congruo, & aptis cogitationibus, & in voluntate motu peculiari. Idcirco nullum bonum illis placet, sed potius omne malum aridet, & ut dicitur in Psalm. 35. *Astris omni via non bona, malitiam autem non odit.*

2. Cogita quantum sit illud supplicium, & quam sint diversi status, cum tibi quærendum erit, petendum, & pulsandum: cum Deus surditatem finget, aut currendum tibi erit cū Sponsa per vicos, & plateas, *Num quem diligit anima mea vidisti?* Id optimè in se Jobus expressit cap. 29. *Quis mihi tribuat ut sim iuxta menses pristinos, secundum dies, quibus Deus custodiebat me? quando splendebat lucerna eius super caput meum, & ad lumen eius ambulabam in tenebris: Sicut fui in diebus adolescentiæ meæ, quando secreto Deus erat in tabernaculo meo: Quando erat omnipotens mecū, & in circuitu meo pueri mei: Quando lavabam pedes meos butyro, & petra fundebat mihi rivus olei: Vide quomodo eiusmodi mutationem describat Jeremias Propheta cap. 4. Lament. *Quomodo obscuratum est aurum, mutatum est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum? Filij Sion incluti, & amicti auro primo, quomodo reputati sunt in vasa testea, opus manuum figuli, &c. Qui vescebantur voluptuosè interierunt in viis; qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercorea, &c. Candidiores Nazarai eius nive, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, sapphyro pulchriores. Denigrata est super carbones facies eorum, & non sunt cogniti in plateis: adhaesit cutis eorum ossibus, aruit, & facta quasi lignum. Quam grave est in fortunæ**

mutatione ex divite pauperem fieri? Quam illud lugubre, ut qui olim rebus omnibus abundabat, cogatur stipem petere? Quis sensus divitis Epulonis, quando coactus est guttam aquæ postulare à Lazaro? Quam dissimilis à se Adam florens in Paradiso, & i. de postea eiectus?

3. Pœna; Denegabitur gratia, secundum illud, & non invenietur.

Nota 1. Ex Lessio lib. 13. de Divin. perfectionibus cap. 15. *Et si Deus semper pœnitentibus remittat culpam, & pœnam æternam, ac sæpissimè etiam temporalem, in quam æterna est commutata, non tamen semper condonare pœnam spiritalem, constitutam in aliqua particularium auxiliorum denegatione, vel afflictionum internarum permissione; Sed sæpissimè intuitu præcedentium peccatorum, ut ea vindicet; eiusmodi pœna uti. Idem dicitur de permissione pœnæ corporalis, & afflictionis externæ: licet enim directè hanc pœnam non infligat, eas tamen afflictiones permittit, ac sinit evenire, quas alias averteret, si talia peccata non fuissent perpetrata. Exemplum habemus in Davide, cui licet adulterii, & homicidii culpa dimissa fuisset, & pœna in solidum directè debita, ipse tamen diu postea ob illud peccatum à Deo punitus fuit, rebellionè Absalon, & nefando incestu, quo ille uxores Patris sui coram omni populo fœdavit; hæc enim omnia Deus permittit in peccati Davidis vindictam, uti apertè ei Nathan prædixerat: est itaque punitus pœna permissiva: aliud enim est condonare culpam, & pœnam directè debitam, aliud autem impertiri pristinos favores, & omnem amicitia fiduciam: primum fit in omni reconciliacione, non autem secundum. Hinc verò sæpe contingit ob similem pœnam permissivam, & sublata maiora auxilia, dampnatio: innumeri enim cum maioribus auxiliis, pervenissent ad salutem; qui cum minoribus, ex-*

cidere: quibus forte maiora illa data fuissent, nisi peccata aliqua gravia intervenissent, propter quæ prima illa dispositio mutata est. Idem dico de tentationibus gravioribus: plurimi enim salvati fuissent, nisi pulsari tentationibus in interitum pellekti fuissent, quas tentationes Deus non permisisset, nisi prioribus peccatis homines illud meruissent.

Nota 2. Non tantum peccata mortifera, sed etiam peccata venialia puniri à Deo subtractione certorum auxiliorum, & variarum tentationum, & afflictionum internarum, & externarum permissione. Qui enim negligenter Deo inservit, nec omnes in eum evitat offensivanculas, meretur, ut Deus vicissim nõ tantam eius curam gerat, non tantum foveat beneficiis. Hinc venialibus duo tribuantur incommoda: primum est, quod minuant fervorem, subtractis & diminutis auxiliis gratiæ: Alterum quòd ad mortalia disponant, quod sit eadem via & augetur tentationibus, & consuetudine in parvis ad majora disponente: actuum enim frequentatio, & generat inclinationem, & sensim tollit metum offensionis; ut hinc unusquisque intelligat magnam prorsus habendam rationem venialium.

Nota 3. Non tantum ob peccata, sed etiam ob teporem, & neglectum quandam divinarum inspirationum, qui per se non sit peccatum, divina auxilia sæpe minui: cui enim Deus multas immitit inspirationes, & quæ ad magna evocat, si ille vel animi pusillanimitate, vel amore suorum commodorum, Deum non sequatur, nec vocationi obsecundet, meretur in posterum eiusmodi vocationibus destitui, nec tantis præveniri excitamentis, unde multæ insurgunt tentationes, multæ afflictiones corporis, & animi, & multa salutis pericula: His positis,

Vide poenam 3 neglectæ gratiæ, quòd nempe quæretur, & non invenietur, quia

nimitum veniet illud tempus cum gratiam neglectam requiras, sed negabitur: quia suo tempore datur, & alieno negatur, suo autem neglecta est. Vide exemplum in Saule. Cum enim Samuelem habuisset, à quo discebat omnes Dei voluntates, postquam tamen inobediens fuit in cæde Amalecitarum, factum est in summa belli necessitate, & negotiorum angustia, cum quæretet à Deo per oraculi responsionem quid agere deberet, ut Deus ne uno quidem verbulo respondere volueris, 1. Reg. cap. 28. *Et vidit Saül castra Philistinum, & timuit, & expavit cor eius nimis: ubi est cor illud quod ei Deus dederat initio suscepti regni, cap. 10. & immutavit ei Deus cor aliud: sed vide quæ sequuntur post timorem: Consuluitque Dominum, & non respondit ei, neque per somnia, neque per Sacerdotes, neque per Prophetas: Unde inops consilii coactus est miser recurrere ad Pythonissam, & Dæmonem consulere, ex quo desperatio summa, & miserabilis Regis interitus. Vide alterum in eius successore exemplum in Rege sanctissimo, scilicet Davide, viro secundum cor Dei, cuius tamen peccatum, etiam remissum sic punit Deus: nam uti dicitur 2. Reg. cap. 15. Cum fugeret à facie Absalon, eum inter cæteros secutus est Sacerdos Abiathar simul cum arca Dei: Itaque consulturus David Dominum de itinere, & de eius successu, ait textus. *Et deposuerunt Arcam Dei, & ascendit Abiathar, nimirum ut consulere Dominum, sed ut refert S. Hieronymus, noluit Deus responsum dare, unde David intellexit iratum sibi esse Deum: Itaque dixit Rex ad Sadoc: Reporta Arcam Dei in urbem: si invenero gratiam in oculis Domini, reducet me, & ostendet mihi eam, & tabernaculum suum: Si autem dixerit mihi, non places, præsto sum, faciat quod bonum est coram se: Vide dissimilem fugam Davidi, coram Saule, & coram Absalon: Primum tempore, cum esset homo privatus, semper à Deo responsum accepit,**

quò-

quoniam David gratiæ semper responderat: Sed post offensam, licet Rex responsum quæreret, non accepit; ut scias pœnam neglectæ gratiæ, esse illam modis omnibus quærere, nec tamen quæsitam invenire. Vide etiam proprius exemplum in Judæis de quibus est mentio in Evangelio: Illa enim Christi vox ad illos, *Quæretis me, & non invenietis*, simul fuit comminatoria, & Prophetica: Etenim uti refert S. Chrysost. in obsidione Hierosolymitana Judæi Christum in sua extrema afflictione quæsierunt, sed frustra: Nam à falsis Christis sunt decepti, nec verum Christum habere potuerunt: *Quia si cognovissetis & tu, & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis*: Deinde, in spiritualibus, semper erunt quærentes Christum sibi promissum, nunquam tamen sit quærendo inveniat: Siquidem vero Christo rejecto, omnis qui alium quærit, non invenit: Itaque loco veri Christi in pseudochristos inciderunt, studii que sui, atque laboris in quærendo non solum nullum fructum, sed etiam damnum maximum, nimirum errorem retulerunt. Id iam in Judæis perseverat, semper enim inquirunt, & deinceps etiam inquirent Christum: non tamen quandiu sic quærent, invenient: sprete enim veri Christi prædicatione, verus Christus inveniri non potest; frustra quippè venturus expectatur, qui iam venit. Ita unusquisque qui oblatam suo tempore gratiam respuerit, idempatietur, ut frustra gratiam quærat, nec inveniat; secundum illud Jerem. 11. *Clamabunt ad me, & non exaudiam*: Et Isaïæ cap. 1. *cum extenderitis manus vestras, avertam faciem meam: cum multiplicaveritis orationes, non exaudiam*. Fuerat illud tempus cum semper Deus peccatori astaret, & in omni occasione eum præveniret, iuxta illud Cant. 5. *Sto ad ostium, & pulso*: Quam durum erit peccatori, non modo non videre semper prævenientem, sed nec reperire posse cum

volet! Memento lachrymarum Magdalenz, cum Christi corpus quæreret. Quanto magis cum gratiam quæres. Sed tandem Magdalena non Christi corpus, sed ipsum Christum invenit: Tu vero gratiam quam quæres non invenies, idque iusto Dei iudicio, cum toties obvium, toties occurrentem, toties tibi præsentem & se ultro offerentem neglexeris.

4. Pœna. Non solum anima cogetur quærere gratiam, postquam tandiu eam in sua potestate habuit; neque solum etiam minime reperiet, postquam diu quæsierit; sed nequidem sciet ubi quærat. *Dixerunt ergo Judæi ad semetipsos. Quo hic iturus est, quia non invenimus eum? Nunquid in dispersionem gentium iturus est?* (Id est, an non in dispersas ubique gentes, ex unis in alias regiones, perpetuo commigrans ac nullibi sede certa commorans, ut inveniri non possit?) *& docturus gentes? Quis est hic sermo, quem dixit, quæretis me, & non invenietis, & ubi ego sum, vos non potestis venire?* Hic vide miserum statum Iudæorum, quomodo verba Christi perversè acciperent: illi enim loquebatur de suo ad Patrem discessu per mortuiter; item, aiebat Iudæos casuros à gloria, nec ituros quo esset venturus: ipsi tamen intellexerunt de corporali profectioe in varias regiones; cumque hæc etiam ratione sibi non satisfacerent, iterum de re ipsa addubitabant, dicentes, *quis est hic sermo quem dixit?* Hic habes imaginem eius hominis qui gratiam oblatam contempsit: cum enim eam volet, non intelliget qua erit ipsi quærenda; itaque quam sæpe absurdas eius rei habebit cogitationes? Quam hæc erit dubius, quam viam insistere debeat? Omnia enim experietur: nunc se huic generi vitæ addicet, nunc aliteri: nunc illa consilia accipiet nunc alia: atque ubi omnia erit expertus semper dubius remanebit, ac desperabit, se posse quod quærit, invenire.

5. Pœna. Venitur tandem eum in statum,

ut impossibile sit ad gratiam attingere, & ubi ego sum, vos non potestis venire; verbum præsens ponitur pro futuro: Quia scilicet, ut ait Theodoros Heracleensis, futurum erat ut Christus post breve tempus cælos conscenderet, quod Judæi, si vellent Christum persequi, non erant secuturi; vel significa: ut eorum certa reprobatio, quod nunquam venturi essent in cælum, ubi ipse esset: Quidquid sit, pœna extrema est impossibilitas, ad quam tandem pervenit ipsius gratiæ neglectu: Etenim eò plerumque ira Dei perducitur, ut absolute decernat gratias illas eximias denegare: & sanè conformiter statui peccatoris, qui stupidus mansit ad omnes gratias: hoc verò est terminum invenisse ante terminum: in statu esse, pœnusquam ad statum ventum sit: quò nihil horribilius, aut funestius cogitari potest, & certè contra falsas peccatoris promissiones, qui semper sibi aditum ad gratiam paratum credebat, cum veller: unde ipse Dei misericordiã abutebatur, quasi eam sibi pactam haberet.

6. Pœna. Ac ne existimet peccator se non tam citò in eam pœnam venturum, addidit Christus: *Adhuc modicum tempus vobiscum sum, & vado ad eum qui misit me*: Modicum dixit tempus, quia proximo Paschate erat passurus. Certè quæcumque Christus minatur, ad modicum tempus referri debent, quia non diu expectat, & tempus vitæ admodum breve est. Duo itaque verbis illis significantur, 1. finitum esse gratiarum numerum; 2. tempus, quò Deus tolerat peccatorem, certis limitibus esse finitum, nec illud posse longum esse: quòd cum incertum sit, necesse est ut quisque timeat; nam unicuique accidere potest, quod maximè veretur ne accidat.

Hinc sequitur 1. Deum cum punit, in statètera appendere præsertim neglectas gratias: unde melius agetur cum illis qui pauciores acceperint, durius autem cum iis qui plures,

& eas neglexerint. Luca 10, de urbe loquens quæ Apostolorum prædicationem neglexerat: *Dico vobis quia Sodomis in illa die remissus eris quàm illi civitati*: Exemplum sumpsit summi supplicii; nam igne de cælo misso, consumptæ illæ civitates, in extremi supplicii exemplum sumptæ sunt; Threnor. 4. *Major effecta est iniquitas filia populi mei peccato Sodomorum quæ subversa est in momento*: Itaque vehementi oratione futurum exilium prædixit ingratis civitatibus: *Va tibi Corosaim, va tibi Bethsaida*. (Civitates erant Galilææ, in quas missi fuerant Apostoli, quæ tamen neque prædicatione, neque visis miraculis profecerant.) *Quia si in Tyro & Sidone facta fuissent virtutes, quæ facta sunt in vobis, olim in silicio, & cinere sedentes pœniterent*: Quia scilicet miseriam sunt illæ civitates, quæ Apostolos recipere rennerunt, nec illorum miraculis conversæ sunt, quibus converti potuissent gentiles & idololatræ: id est, quæ majoribus auxiliis non sunt conversæ, cum minoribus converti debuissent. *Veruntamen Tyro, & Sidoni, remissus eris in iudicio, quàm vobis*: Certè & hæc & illæ civitates punientur, quia nullæ relicte sunt sine auxiliis, sed tamen minus punientur quæ minus gratiarum acceperint: *Et tu Capernaum usque ad cælum exaltata, scilicet tot miraculis Christi, tot ejus prædicationibus, & tam diuturna ejus præsentia, cohonestata, usque ad infernum demergèris*: ab hac celsitudine in oppositum cades extremum, severissime enim punieris in inferno: nam si civitates quæ discipulos quasi transeuntes non susceperunt, graviter punientur, quântò acrius illa quæ Magistrum non suscepit, diu apud eam commorantem, multipliciter docentem, & mirabiliter operantem? Quæ omnia applicanda sunt alicui personæ, aut urbi.

Sequitur 2. Gratias magnas accipiendas esse cum timore; Quia, ut ait Basilus, gratiam sequitur iudicium: hinc fit ut Deus severissime

mè castigaturus aliquem, soleat eum ingenti aliquo beneficio prævenire, secundum illud, *Anteruinam, exaltatio*: Ita ante diluuium misit rerum omnium abundantiam, & prædicationem Noë per annos centum; ad hæc rapuit Enoch: Sic ante quinque urbium destructionem, ad impios earum incolas misit Loth, hominem sanctum, & iustum, ut eum appellat S. Petrus, eos liberavit per servum suum Abraham, cum bello victi fuissent; denique ipsos Angelos misit hospites, ut si eos hospitio recepissent, veniam invenirent. Hæc autem omnia idèd facit; 1. Ad justificandum se coram peccatoribus, non renuens disceptare causam cum ipsis, & quasi ad iudiciũ & in jus venire: *Venire ad me, & iudicio contendamus*. 2. Ad obruendum os creaturæ, eamque impediendam conqueri. 3. Ad thesaurum iracundiæ suæ locupletandum, secundum illud Apostoli, Rom. 2. *Secundum autem duritiam suam & impœnitens cor, thesaurizans tibi iram in die ira & revelationis iusti iudicii Dei, qui reddet unicuique secundum opera eius*. 4. Ad experienda ultima quæque remedia: nam qui se eiusmodi gratiis non dedit, quid sperari de eo potest? *Quid enim potui facere vinea mea & non feci?* 5. Ad ostendendum iram sibi extraneam esse, & contra naturam suam, seque ad eam coactum descendere: *Dominus egredietur de loco suo, & calcabit sublimia terra*, quam obrem educit iracundiam suam ex effectu planè contrario, nimirum ex sua bonitate. Hinc fit ut quæ tempora commendantur ingentibus beneficiis, eadem sint infamia majoribus supplicis: Ita mensè Martio contigit mundi creatio, liberatio ab Ægypto, Incarnatio Verbi, & mundi per Christi mortem redemptio; & vicissim eodem mensè Angeli de cælo præcipitati sunt, immissum est in orbem diluuiũ, incensa Pentapolis, obsidio Hierosolymitana facta est, & alia innumera, ita ut nihil magis veteri homines debeant, quàm magnarum gratiarum largitionem.

Sequitur 3. Viros spiritales si abutantur datis sibi gratiis, multum timere debere obsequentem dandarum gratiarum subractionem, nihilque planè negligendum, quantumvis parvum videatur, quia fortasse illi gratiam negligis, multæ aliæ subnectuntur, ad eò ut sæpe contingat ut ex illo uno defectu oriatur damnatio, nisi damnum citò reparatur damnatio, nisi damnum citò rearetur: Ita quis unquam credidisset unam Saulis inobedientiam, circa tempus sacrificii; pro quo iussus fuerat Samuëlem expectare, quod tamen urgente necessitate anticipavit, initium fuisse reprobationis ipsius; & ejusdem quoque consummationem in uno rege servato, & nonnullis animalibus servatis ad sacrificium.

Sequitur 4. Colligendas nobis esse gratias præsertim peculiare, ut cum Deus quadam sententia peculiariter largitur: quia Deus illas gratias in sua nomina refert, ut suo tempore uluras repetat, 1. Cor. 2. *Vt sciamus quæ à Deo donata sunt nobis*, item, ut sciamus quid à nobis exigat, & quid sit repetiturus, ut unusquisque obligationi suæ satisficiat, ne nobis idem contingat quod illi qui acceptum talentum reposuerat in sudario, & foderat in terram; nam gravissimè punitus est, eo tantum nomine, quòd inutile illud reddidisset, Matth. 25. *Et inutilem servum projicite in tenebras exteriores: illic erit fletus, & stridor dentium*.

Sequitur 5. Ut si quis se gratiis ab usum cognoscat, & consequenter meritum illis privari, ut pristinas negligentias novo fervore sarciat, & peccata priora, quibus Deum offendit, magis pro gloria Dei, & salute proximi laboribus, & officiis compenset, & assiduis precibus veniam, & misericordiam efflagitet. *Job. 2. Quis scit si convertatur & ignoscatur, & relinquet post se benedictionem*. Alioqui veniet illud tempus, ut quòd nunc tu negligis, illud sum mopere desideres ac frustra quæras. Memento quid passa sit Sponsa, ut Spòtum quaereret,

eretur, cui negligentius portam aperuerat, ne sibi incommodaret: Deinde enim elapso Sponso, ipsa coacta est per urbem quærere ubi Sponsus esset; & cum ab ipsa Sponsus quæreretur: Num quem diligit an mea vidistis? memento quàm obsecras & incertas indicationes acceperit, & quàm malè accepta sit à custodibus civitatis: Cantic. 5. *Quæsiui, & non inveni illum: vocavi, & non respondit mihi: Inven- serunt me custodes qui circummeunt civitatem: per- cusserunt me, & vulneraverunt me: tulerunt pal-*

lium meum mihi custodes murorum: Sed post multum laboris, & postquam multum passa est, eum tandem invenit Cant. 3. Paululum cum pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea, tenui eum, & non dimittam. Certè si ami- sisti, quære; si non invenis voca, & iterum quære donec invenias; si inveneris, stringe, nec dimitte, ut semper & in æter- num possideas,
Amen.

*
* *



FERIA TERTIA

DOMINICÆ PASSIONIS.

CONCIO.

De rectâ diei dispositione.

Tempus meum nondùm advenit. Joan. 7.

Nihil est magis nostrum, nihil etiam minus nostrum quàm tempus: Magis nostrum nihil, cum existe- re non possimus sine tempore, ac illud quod habemus adedò sit libertati no- stræ traditum, ut oppignerare ac impende- re possimus prout nobis lubet, captivum dedere gaudiu voluerimus, posteaque in li- bertatem asserere quando nobis visum fue- rit, secundùm Apostoli verba, *Redimentes sens-*

pus, quoniam dies mali sunt. Maxima opum bonorumque pars usurpata est hominum cupiditate, eaque potentissimi invaserunt & quasi occupavere. Tempus autem commu- ne omnibus remansit. Sol æqualiter unicui- que lucet, cœlique pari æquabilitate ac celeritate motus metiuntur tempus univer- sis mortalibus: quilibet suam inde par- tem accipit, nec ea usquam toto minor est,
P 2 & quod